

Opgave 2 Direct realisme

7 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave van de generieke vorm van de sceptische paradox:
(1) S weet dat p; (2) S weet niet dat niet q; (3) Als S weet dat p, dan weet S dat niet q 1
- een voorbeeld met tekst 5 van deze sceptische paradox 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- In de generieke vorm van de sceptische paradox staat S voor een kentheoretisch subject, p is een beweerzin en q is een sceptisch alternatief voor p: (1) S weet dat p; (2) S weet niet dat niet q; (3). Als S weet dat p, dan weet S dat niet q 1
- Met tekst 5 kan bijvoorbeeld de volgende sceptische paradox worden weergegeven: (1) S weet dat p – Ik weet dat morgen de zon opkomt; (2) S weet niet dat niet q – Ik weet niet dat niet vannacht de zon explodeert; (3) Als S weet dat p, dan weet S dat niet q – Als ik weet dat morgen de zon opkomt, weet ik dat niet vannacht de zon explodeert 1

8 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg van Humes opvatting met zijn begrip 'impressie' dat de waarneming geen bewijs kan leveren voor een bestendig en onafhankelijk bestaan van de buitenwereld: er is geen impressie van een bestendig en onafhankelijk bestaan van de buitenwereld 1
- een uitleg van Humes opvatting met de rol van de verbeelding: omdat de zintuigen niet voorbij de grenzen van de waarneming kunnen komen, kan de waarneming alleen geen zekerheid over het onafhankelijk en bestendig bestaan van objecten in de buitenwereld geven, en dit moet dus een product van de verbeelding zijn 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Humes empirisme moet kennis gebaseerd zijn op de waarneming, op impressies. Maar van een bestendig en onafhankelijk bestaan van de buitenwereld kunnen we geen impressie hebben. Er is geen waarneming op grond waarvan we tot een bewijs zouden kunnen komen 1
- Volgens Hume is het onmogelijk om op basis van de waarneming te concluderen dat objecten bestendig en onafhankelijk van de waarneming in de buitenwereld bestaan. De waarneming biedt die indrukken niet aan en de zintuigen kunnen niet voorbij de grenzen van de waarneming komen, noch kan de rede deze zekerheid bieden. Het toekennen van een zelfstandig en bestendig bestaan is daarom een product van de verbeelding 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

9 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg in welk opzicht Searles opvatting in tekst 6 aansluit bij Austins opvatting over het verschil tussen weten en bewijzen: ook volgens Austin kun je iets weten zonder het te hoeven bewijzen / zonder de correcte toereikende kenmerken te beschrijven waarvoor geen relevant alternatief bestaat 1
- een weergave met behulp van de criteria van Moore dat Searle een strikt bewijs kan geven dat hij twee benen heeft: de conclusie volgt logisch noodzakelijk uit de premisse waarvan je weet dat die waar is en die anders is dan de conclusie 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Searle is het direct ervaren van zijn twee benen voldoende om te weten, hij ziet ze namelijk. Ook volgens Austin is het mogelijk om iets te weten zonder het te kunnen bewijzen. We hoeven niet alle kenmerken te benoemen die we waarnemen om te weten wat we zien. Genoeg is genoeg. Ook zonder bewijs kan hij al weten dat hij twee benen heeft 1
- Een strikt bewijs moet volgens Moore aan de volgende drie voorwaarden voldoen: 1. De premisse die dient als bewijs voor de conclusie moet verschillen van de conclusie die je wilt bewijzen; 2. Je moet weten dat de premisse waar is, en niet zomaar iets wat je gelooft; 3. De conclusie moet logisch noodzakelijk voortvloeien uit de premisse. Searle zou daarmee op dezelfde manier waarop Moore bewijst dat hij twee handen heeft, kunnen bewijzen dat hij twee benen heeft. Searle zou al zittend zijn twee benen achtereenvolgens vooruit kunnen strekken en daarbij achtereenvolgens zeggen dat het zijn rechterbeen is en vervolgens zijn linkerbeen. Daaruit zou hij de conclusie mogen trekken dat hij twee benen heeft. Zijn redenering zou dan volgens Moore voldoen aan de drie voorwaarden voor een streng bewijs 1

10 maximumscore 2

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat Humes argument in tekst 7 niet tegen het direct realisme ingaat omdat de verandering van grootte van objecten op afstand overeenkomt met de verwachting en zonder problemen kan worden verklaard vanuit de perspectiefleer 1
- een uitleg dat Reid geen naïef realist is: hij maakt gebruik van de perspectiefleer 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Reid nemen onze zintuigen de objecten in de wereld rechtstreeks waar en niet afbeeldingen daarvan in onze geest, zoals Hume beweert in tekst 7. De ogenschijnlijke verandering van grootte van objecten in de waarneming, zoals de tafel, door de verandering van afstand ten opzichte van een object is precies wat je op grond van gezond verstand en meetkunde zou verwachten: een tafel lijkt kleiner naarmate je er verder van af gaat staan. Vanuit de perspectiefleer is dit bovendien eenvoudig te verklaren 1
- Het naïef realisme gaat ervan uit dat objecten alle eigenschappen hebben die we waarnemen. Gevolg hiervan is dat er een probleem ontstaat als een tafel kleiner lijkt te worden als we verder weg gaan staan. We nemen op verschillende afstanden van de tafel weliswaar dezelfde tafel waar, maar de eigenschappen van die tafel verschillen in de waarneming, de tafel lijkt kleiner of groter te zijn. Reid verdedigt zijn realisme op dit punt vanuit de perspectiefleer, waardoor hij geen naïef realist kan worden genoemd 1

11 maximumscore 4

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave van het verschil tussen de representatieve theorie van Locke en de idealistische theorie van Berkeley met het voorbeeld van het waarnemen van de zon en de maan:
  - indirect realisme van Locke: de zon en de maan bestaan in de buitenwereld, maar we nemen ze alleen waar via de ideeën 1
  - idealisme van Berkeley: de zon en de maan bestaan louter als ideeën 1
- een weergave van de kritiek van Reid op de opvattingen van Locke en Berkeley met het voorbeeld van het waarnemen van de zon en de maan: we zijn ons niet bewust van de ideeën zon en maan, maar alleen van de objecten waar anderen het ook over hebben 1
- een uitleg met het begrip 'gezond verstand' of het direct realisme een beter antwoord geeft op het metafysisch scepticisme dan het indirect realisme 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Locke moeten er materiële substanties bestaan, van bijvoorbeeld de zon en de maan, die we echter niet als object zelf waarnemen omdat we alleen onze representaties daarvan waarnemen 1
- Berkeley gaat nog verder en ontkent vanuit zijn subjectief idealisme het bestaan van een materiële buitenwereld, waardoor de zon en de maan niets anders dan ideeën in onze geest zijn 1
- De kritiek van Reid op het standpunt van Locke en op dat van Berkeley is dat je je helemaal niet bewust bent van het idee zon en maan in je hoofd, alleen van dezelfde objecten als waar anderen het over hebben 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- Direct realisme gaat ervan uit dat objecten in de buitenwereld direct worden waargenomen, en niet via de omweg van sensaties of ideeën. Het gezond verstand laat zien dat illusie en hallucinaties uitzonderingen zijn en zo blijft de zintuiglijke kennis gevrijwaard van metafysisch scepticisme. Volgens het indirect realisme echter is er geen directe kennis mogelijk van objecten in de buitenwereld, omdat deze kennis altijd wordt bemiddeld door sensaties of ideeën. Daarmee blijft de mogelijkheid van metafysisch scepticisme bij het indirect realisme altijd bestaan en geeft het direct realisme een beter antwoord op het metafysisch scepticisme

1

Opmerking

Bij het derde deelantwoord kan aan andere filosofische kritiek van Reid op het standpunt van Locke en Berkeley ook een scorepunt worden toegekend, als daarbij het voorbeeld van de zon en de maan is gebruikt.

12 maximumscore 3

Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een uitleg dat het standpunt van het direct realisme ten aanzien van andere geesten kan worden ondersteund door cognitiewetenschappelijke bevindingen: bij universele herkenning van basisemoties lezen we die direct van het gezicht van een ander af / dezelfde hersenactiviteit bij het uitvoeren van een handeling als bij het waarnemen van de uitvoering van die handeling door iemand anders, wat op directe toegang lijkt
- een weergave van Wittgensteins privétaalargument: een privétaal is onmogelijk omdat de betekenis van woorden wordt bepaald door het gebruik ervan in een sociale context
- een uitleg dat Searle Wittgensteins oplossing voor het conceptueel scepticisme ten aanzien van andere geesten gebruikt om zich te verdedigen tegen het metafysisch scepticisme: begrippen over de buitenwereld komen net als psychologische begrippen tot stand in een intersubjectieve sociaal-linguïstische context / het gaat in beide gevallen om pseudoproblemen

1

1

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

voorbeeld van een goed antwoord:

- Bevindingen in de cognitiewetenschap kunnen het direct realisme ondersteunen. De koppeling van een basisemotie als angst aan een bepaalde gelaatsuitdrukking is niet alleen redelijk betrouwbaar, maar ook universeel. Angst is direct van het gezicht af te lezen. Ook het feit dat dezelfde (spiegel)neuronen actief zijn bij het uitvoeren van een handeling door onszelf, als bij de waarneming van het uitvoeren van dezelfde handeling door iemand anders, suggereert dat we een onmiddellijke toegang tot het bewustzijn van anderen hebben 1
- Volgens Wittgenstein is een privétaal onmogelijk. De betekenis van woorden wordt bepaald door hoe we woorden gebruiken in contact met anderen, dus in een sociale context. De woorden in een privétaal zijn betekenisloos 1
- Volgens Wittgenstein komen begrippen over de buitenwereld net als psychologische begrippen tot stand in een intersubjectieve sociaal-linguïstische context. Wittgenstein verklaart met zijn privétaalargument het probleem van andere geesten tot pseudoprobleem. Het privétaalargument veronderstelt immers dat anderen al bestaan, anders zouden we onze publieke taal niet kunnen hebben. Searle vergelijkt zijn eigen opvatting met die van Wittgenstein omdat volgens hem ook het metafysisch scepticisme slechts tot een pseudoprobleem leidt. De zin 'ik zie een tafel voor me' heeft alleen betekenis in de context van een gedeelde taal over objecten in de buitenwereld. Het feit dat ik me soms kan vergissen in het juist benoemen van tafels enzovoorts betekent volgens Searle nog steeds dat het bestaan van een buitenwereld verondersteld is. Op dezelfde wijze als Wittgenstein ten aanzien van pijn doet, stelt Searle dat het metafysisch scepticisme dus een pseudoprobleem is 1